

Słowo na rozpoczęcie Kongresu

W tym numerze:

Słowo na rozpoczęcie

- ks. Krzysztof Rodzinka

Od Regulaminu Ż.A. 1986
do Programu Ż.A. 2006

- ks. Franciszek Krasoń

Założenia duchowości
św. Franciszka Salezego

- ks. Tadeusz Mierzwa

Kalendarium liturgiczne
Rodziny Salezjańskiej

Akcja charytatywna

- Aleksander Krawczyński

Adres do korespondencji
Ks. Krzysztof Rodzinka
Ul. Konfederacka 6
Kraków

Email: melon@sdb.krakow.pl

W Krakowie 16-17 grudnia 2006 r. przedstawiciele 10 centów lokalnych z prowincji krakowskiej zgromadzili się na Kongresie aby przedyskutować i zainicjować wdrażanie w praktykę odnowionego Programu Życia Apostolskiego, który został zatwierdzony w Rzymie

Czcigodni Delegaci, Drogie siostry i bracia, Salezjanki Współpracownicy i Salezjanie Współpracownicy, Szanowni Goście.

Na początek zacytuję 27 artykuł §4. Regulaminu Programu Życia Apostolskiego: Zebrane Rady Centrów lokalnych tworzą Kongres Prowincji. Do głównych jego zadań należy:

- ustalać konkretne kierunki i wskazania dla Rady inspektorialnej na polu formacji, posłannictwa i organizacji na poziomie prowincjalnym;
- weryfikować sytuację Stowarzyszenia w Prowincji
- wybierać Radę Prowincji

Spotykamy się tu w Krakowie, Przedstawiciele Rad lokalnych z wszystkich naszych centrów aby proklamować odnowiony Program Życia Apostolskiego. W Rzymie zakończył się III Światowy Kongres Stowarzyszenia Współpracowników Salezjańskich. Podczas Kongresu, za aprobatą ks. Generała, został zatwierdzony „ad experimentum” odnowiony Statut i Regulamin Stowarzyszenia. Prace nad jego dostosowaniem do wymogów współczesnego świata trwały od 2001 roku.

Fakt ten nabiera żywotnej wagi dla całej Rodziny Salezjańskiej. Plan Księdza Bosko dotyczący Współpracowników pozwala nam dostrzec odważny i oryginalny apostołski wymiar charyzmatu salezjańskiego przez zjednoczenie wielu sił w służbie dla Królestwa. Jest rzeczywiście tyle poważnych i nagłych potrzeb młodzieży biednej i wymagającej wychowania, które wymagają zaangażowania coraz większych sił. Pole działania w dziedzinie wychowania i kultury jest bardzo złożone i wymaga współdziałania osób konsekrowanych i kapłanów oraz czynnej i kompetentnej obecności osób świeckich. Trzeba przede wszystkim podkreślić motyw zasadniczy, który dotyczy samej naszej tożsamości jako spadkobierców dziedzictwa Księdza Bosko. Nowy PRZ Salezjanów Współpracowników przynosi kompletną wizję tego jak należy odnowić Stowarzyszenie świeckich i żyć obecnie i w przyszłości charyzmatem naszego Założyciela. Ale należy przy tym pamiętać, że ten proces dotyczy i jest powierzony trzem Grupom, na których koncentruje się posługa jedności ks. Generała. Bez mentalnego zaakceptowania dokonań Kongresu ze strony SDB i FMA wypracowana droga zostanie znacznie spowolniona. Musimy więc sobie uświadomić, że rozpoczyna się nowa era dla naszej Rodziny, i że stają się bardziej konkretne i szersze wymagania stawiane naszej odnowionej wierności Założycielowi. Nie możemy zadowolić się bierną obroną osiągniętych celów, ale musimy odzyskać ten dynamizm „ruchu osób” który był charakterystyczny dla apostolatu Księdza Bosko.

Drodzy koordynatorzy i obecni tu salezjanie współpracownicy, te wskazania są pilnym apelem do apostołskiego działania. Niech każdy przestudiuje w lokalnych wspólnotach odnowiony dokument: Statut i Regulamin Życia Apostolskiego aby pobudzić do większych inicjatyw pod tym względem w naszych centrach.

Ks. Krzysztof Rodzinka

Od Regulaminu Życia Apostolskiego 1986 do Programu Życia Apostolskiego 2006

Konferencja wygłoszona podczas Kongresu

Od 9 - 12 listopada w Rzymie miał miejsce światowy Kongres Współpracowników Salezjańskich, którego celem było zaaprobowanie nowego Programu Życia Apostolskiego "ad experimentum". Jego hasłem było: "My odnawiamy Regulamin a Regulamin odnawia nas". To hasło bez wątplenia jest znaczące, ale musi być dobrze zrozumiane. Ks. Generał powiedział: "Boję się, że kiedy zmieniają się słowa a nie zgłębia się ich, to powstaje ryzyko samej retoryki i tworzenia nowych sloganów. Odnowa ma sens i znaczenie wtedy, jeśli odnawia się Stowarzyszenie i osoba.

1. Zmiana nazwy

Propozycja odnowionej nazwy: Salezjanie Współpracownicy. Ona chce wyrazić wolę podkreślenia powołania, które łączy wszystkich tych, którzy znajdują się w wielkim projekcie Księdza Bosko, a który - jak mówią Konstytucje SDB w art. 5, dał początek "szerokiemu ruchowi osób, które w różny sposób pracują dla zbawienia młodzieży".

Dla Ks. Generała nazwa nie jest obojętna, przede wszystkim dlatego, ponieważ było pragnienie podjęcia oryginalnej myśli ks. Bosko, który mówił o Współpracownikach jako o "salezjanach zewnętrznych", ale także dlatego, że zostaje lepiej określona wasza tożsamość i wasze posłannictwo. Termin "salezjanin" jako rzeczownik wskazuje na silną i jasną tożsamość charyzmatyczną poprzez przyjęcie duchowości i posłannictwa Księdza Bosko, który ujmował to w sposób syntetyczny w zdaniu: oddani Bogu i zaślubieni młodzieży. Natomiast termin "zewnętrzny" wyraża warunek świecki, a więc wasze włączenie w rzeczywistości świeckie, aby być chrześcijanami w sercu świata z duchem Księdza Bosko, którzy potrafią dać Bogu co należy do Boga, a Cesarzowi to co jest cesarskiego. W końcu termin "współpracownik" jest na określenie, że jesteście pracownikami zbawienia i że jesteście nimi jako współpracownicy Boga w rodzinie Ks. Bosko.

Zmiana nazwy Salezjanie Współpracownicy zamiast Współpracownicy Salezjańscy podkreśla wymiar tożsamości, daru i służby powołania, do którego jesteście powołani w Kościele. PZA wyraża perspektywę relacji, która dojrzewała w znaczący sposób w tych ostatnich latach: dowartościowanie kompetencji i możliwości wszystkich, świeckich i konsekrowanych, w wymiarze wzajemności wewnątrz Rodziny Salezjańskiej. Na pewno, wzajemność nie jest tylko związana ze zmianą nazwy. Nic nie jest automatyczne: możemy pozostawać w starych przyzwyczajeniach i dokonywać tych samych wyborów. Myślę, że zmiana nazwy będzie na tyle odpowiadająca rzeczywistości, jaką chce się podkreślić, na ile zostanie pogłębiona świadomość bycia współodpowiedzialnymi za rozwój charyzmatu salezjańskiego.

2. Nowa organizacja dokumentu zasadniczego

Nowość może być źródłem pewnej nieufności. Jest rzeczą ważną podkreślenie, że zmiana, która dokonuje się stopniowo, przemyślana, umotywowana jest znakiem życia. Stowarzyszenie Współpracowników jest ciałem żywym, które musi wykazywać swoją żywotność wobec sytuacji i okoliczności, w których przychodzi mu żyć, zachowując jednak stałe źródło charyzmatyczne w swojej jasnej tożsamości. Tu chciałbym zauważyć odnośnie wprowadzonych zmian, że tekst, który zostaje zaproponowany przejmuje w istocie 90% aktualnego Regulaminu Życia Apostolskiego. Nie ma się więc

czego obawiać, ale spróbujmy pomyśleć, że ten proces jest darem Ducha Świętego, który może nam pomóc w znalezieniu nowego zapału w naszym charyzmacie powołaniowym.

Jakie są elementy nowości, które doprowadziły do nowej redakcji Programu Życia Apostolskiego?

Przede wszystkim wzięcie tego aktualnego RZA, aby dać mu nową szatę i nowe ustawienie odpowiadające wskazaniom danym już przez poprzedniego Przełożonego Generalnego ks. Vecchi, który widział konieczność wypracowania mocnego tekstu na płaszczyźnie motywacji, który sprzyjałby zdrowej autonomii strukturalnej Stowarzyszenia Współpracowników, który ułatwiałby bardziej elastyczne funkcjonowanie strukturu.

Na drugim miejscu konieczność dania Stowarzyszeniu podstawy, która byłaby mniej sztywna na płaszczyźnie organizacyjnej, aby bardziej sprzyjać włączaniu się nowych członków, przede wszystkim młodzieży.

Podział RZA na dwie części. "Statut i Regulamin" powinno pomagać z jednej strony w oddzieleniu pryncypiów charyzmatycznych i instytucjonalnych od tego co dotyczy raczej części organizacyjnej i aplikacyjnej, co może być łatwiej zmienione i dostosowywane, według potrzeb. Oddzielenie między Statutem i Regulaminem (które mimo wszystko pozostają nierozłączną jednością), które przejmując całą zawartość aktualnego RZA, oddziela zasady ogólne (Statut jako Karta Tożsamości Salezjanina Współpracownika), od narzędzi zarządzania (Regulamin), w taki sposób, aby uczynić w przyszłości łatwiejszą ewentualną zmianę aspektów nie zasadniczych dla życia Stowarzyszenia i nie należących do świeckiego charyzmatu salezjańskiego.

Ważność wprowadzenia w ich istocie elementów nowości na płaszczyźnie powołania świeckiego lub laickiego, w sposób szczególny z dokumentów Kościoła jak "Christifideles Laici", "Tertio Millennio Ineunte"..

3. Podkreślenie tożsamości Salezjanina Współpracownika w wymiarze świeckości lub laickości

Oprócz nowej nazwy, innym aspektem, jaki należy podkreślić jest sposób zaangażowania się Salezjanina Współpracownika, którego siłą jest laickość lub świeckość. Ks. Bosko chciał Salezjanów zewnętrznych, aby byli tymi, którzy przedłużali do wnętrza rzeczywistości społeczeństwa jego intuicję wychowawczą i jego misję apostolską. Zostaje więc przypomniane, że pierwszym polem zaangażowania jest dokładnie to, gdzie współpracownik żyje, pracuje, działa. Mogą więc być działania wspólne, jak również zorganizowane w grupie Współpracowników, ale rzeczywistość najprostszą, bezpośrednią polega zawsze na byciu zaczynem wewnątrz Kościoła i społeczeństwa, niosąc ducha apostolskiego ks. Bosko. Przełożony Generalny don Pascual Chavez do zgromadzonych na Kongresie powiedział

odnośnie siły powołania świeckiego lub laickiego bardzo znaczące słowa: "Jeśli jesteście świeckimi nie możecie zadowolić się stanem w zakrystii". Dziewiąty następca Ks. Bosko rozpoczął swoją przemowę stwierdzeniem: "jak ksiądz Bosko was kocham, chcę abyście byli dobrzy, chcę abyście byli święci" ("come don Bosco vi voglio bene, vi voglio buoni e vi voglio santi").

Dla Ks. Generała nowy Program Życia apostołskiego jest wydarzeniem, dokumentem i jest duchem. Jest "wydarzeniem" ponieważ da się umieścić w historii i w szerokości geograficznej. Jest "dokumentem" do studiowania, do modlitwy, do uczynienia go programem życia osobistego". I w końcu jest "duchem", duchem pozostania wiernymi oryginalnej intuicji księdza Bosko. To wszystko po to, aby być otwartymi i dyspozycyjnymi na nowe potrzeby, wyzwania i ukierunkowania, pamiętając że posłannictwo jest dla was racją waszego przyrzeczenia Bogu.

Sercem tego nowego tekstu Programu Życia Apostołskiego jest właśnie posłannictwo (misja). To życie apostołskie leżało w sercu ks. Bosko; to była misja wśród młodzieży; było pragnienie zbawienia największej ilości dusz lub osób, powiedzielibyśmy dzisiaj. Odnowa Regulaminu jest więc narzędziem, aby jeszcze bardziej rozkochać się w posłannictwie księdza Bosko i żyć bardziej autentycznie tą samą jego misją. Nowy Program Życia Apostołskiego ma być narzędziem, które pobudza i dodaje odwagi waszemu powołaniu świeckiemu we wspólnym posłannictwie salezjańskim, dla dobra młodzieży naszych czasów.

Cała praca tych lat, wychodząc właśnie od analizy i od ponownego odczytania RZA, służyła również do zdobycia większej świadomości waszego przyrzeczenia ("ofiaruję życie dla dobra młodzieży").

Takie Przyrzeczenie (w istocie wspólne wszystkim salezjanom i salezjankom) musi stanowić dla każdego z nas nadzwyczajne przyjęcie odpowiedzialności, która musi zobowiązywać nas do udzielenia konkretnej odpowiedzi na najbardziej naglące potrzeby młodzieży, aby przedłużyć, przez doświadczenie służby na rzecz młodzieży, działanie i obecność wychowawczą Księdza Bosko wśród młodzieży naszych czasów.

Nie możemy nigdy zapomnieć, że otrzymaliśmy od Boga wielki dar, może jedną z największych nagród za niegodną służbę jaką spełniamy w Jego Kościele, umieć rozpoznać Go w młodzieży, szczególnie tej ubogiej i opuszczonej.

"Jest to charyzmat nadzwyczajny i przerażający, ponieważ przynosi ci korzyść, - powiedział światowy Koordynator - ale jednocześnie, umie również trzymać cię mocno przybitym do drzewa Krzyża, ponieważ czyni z cierpienia innych twoje cierpienie. Jest to charyzmat, nasz, na mocy którego rozumiesz jak przestrzenie mistyczne Jego obecności nie są tylko chlebem i winem konsekrowanym, albo gdzie dwaj lub więcej z nas są zgromadzeni w Jego imię, ale również cierpienie ciała! Dzięki takiemu darowi rozumiesz jak każde istnienie ludzkie doświadczane cierpieniem jest samym Jezusem, który cierpi, Jezus opuszczony! I to właśnie dlatego, każdy młody człowiek, który przechodzi obok ciebie i który potrzebuje twojej pomocy, twojego uczucia, twojego wsparcia materialnego i moralnego jest samym Jezusem przechodzącym!!"

Jest więc rzeczą nieodzowną, aby Współpracownicy jako pierwsi posiadli większą lub pełniejszą świadomość swojego świeckiego charyzmatu salezjańskiego i żeby uczynili go aktywnym przed oczami tylu innych świeckich, którzy obracają się wokół Rodziny Salezjańskiej (przyjaciele Księdza Bosko, uczniowie, rodzice uczniów, zatrudnieni pracownicy w strukturach salezjańskich, itd.), albo którzy są już żywą i integralną częścią Rodziny Salezjańskiej, wobec których przedstawia się stosowna ofertę powołaniową, w przekonaniu, że wielu z nich, może nawet nieświadomie, żyje już w salezjańskim stanie świeckim.

Jest bardzo aktualny program Księdza Bosko: formować dobrych chrześcijan i uczciwych obywateli. Jest rzeczą nagłą wspólnie poszukiwać - mężczyźni i kobiety - jak go realizować, aby promować kulturę życia, solidarności, pokoju.

Proces odnowy zrealizowany (ale który, jak zobaczymy, jest jeszcze kontynuowany), zobowiązując nas do bardziej uważnego studiowania naszego aktualnego RZA przyczynił się na pewno do większego uświadomienia naszego charyzmatu.

Ale wszyscy, i to wszyscy razem, musimy zaangażować się w ustawiczną odnowę samych siebie, uaktualniając nasz sposób bycia prawdziwymi Salezjanami dzisiaj w świecie lub jak to mówił w pierwszym projekcie Konstytucji sam Ksiądz Bosko, "salezjanami zewnętrznymi", angażując się najpierw w praktykowanie jedności i komunii z innymi członkami Rodziny Salezjańskiej, prawie rywalizując pomiędzy nami, aby zobaczyć kto potrafi bardziej kochać innych członków Rodziny, aby jej pomagać we wzrastaniu i w zakorzenianiu się w Kościele i w świecie.

Ta odnowa, która jest odnową w myśleniu i w działaniu salezjańskim, musi przede wszystkim przekładać się na nowe sposoby zbliżania się do świata młodzieży i jego złożonych problemów, wychodząc od uważnej analizy kontekstu społecznego i kulturowego w jaki dzisiaj włączona jest młodzież; kontekst często charakteryzujący się procesami głębokich podziałów i degradacji materialnej i moralnej, jakie uderzają, w sposób nie rozróżniający płci, warunków społecznych, wieku, w szerokie grupy populacji młodzieżowej w całym świecie, które rodzą nowe formy ubóstwa: oprócz ubóstwa materialnego, ubóstwo uczuciowe, duchowe, kulturowe. Młodzieży, którą dotykają bezpośrednio konsekwencje wielkich aktualnych procesów transformacji w społeczeństwie "zglobalizowanym", i w ogóle całej dzisiejszej młodzieży, potrzeba wyjść naprzeciw z bogactwem doświadczenia i charyzmatu rodziny Salezjańskiej, ze wszystkimi jej rysami, z wszystkimi jej komponentami, inspirując się zawsze nauczaniem i przykładem Księdza Bosko.

Nowy Program Życia Apostołskiego jest okazją, aby przywrócić blask świeckiego oblicza apostołskiego ks. Bosko. To wszystko nie osłabia w nas sensu przynależności, poczucia się żywą częścią tego ruchu, który miał początek w sercu ks. Bosko. Momenty instytucjonalne o charakterze formacyjnym lub organizacyjnym mają swoją wartość i służą umocnieniu w nas świadomości w "poczuciu się Salezjanami", w poczuciu się częścią tego "ciała", którym jest salezjański ruch apostołski.

Ks. Franciszek Krasoń SDB

Założenia duchowości św. Franciszka Salezego

Życie i nauczanie św. Franciszka Salezego przypada na burzliwy okres w dziejach Kościoła (XVI w.) Pojawiły się wtedy różne koncepcje chrześcijańskiej doskonałości człowieka. Protestantyzm pomniejszał rolę człowieka w dążeniu do świętości, humanizm zaś, który pojawił się w tym okresie, zachwycał się wielkością człowieka jako istoty najpotężniejszej ze wszystkich. Funkcjonował nadal średniowieczny model świętości ograniczonej do życia konsekrowanego. W takim klimacie tworzy swą koncepcję doskonałości św. Franciszek Salezy. Jako fundament tej doskonałości proponuje pewne założenia, które później staną się cechą charakterystyczną dla duchowości salezjańskiej. Założeniami tymi są: miłość Boga jako źródła i centrum życia chrześcijańskiego, następnie pokój wewnętrzny i radość, z kolei łagodność i cierpliwość, i wreszcie pokora. Na tych zasadniczych wartościach bp Salezy zbudował i innym polecał budować świętość.

Miłość Boga

Teoria miłości Boga jest ideą centralną wszystkich dzieł św. Franciszka Salezego i jego poglądów teologicznych. Stwierdzenie takie można odnieść również do codziennego życia. Pojęcie miłości Boga, którym posługuje się św. Franciszek nosi znamiona oryginalności, biorąc pod uwagę epokę w której żył. Należy zauważyć, że wraz z reformacją rozwinął się prąd myślowy, który pomniejszał znaczenie wartości człowieka w relacjach z Bogiem. Natomiast w ujęciu salezjańskim miłość jest pewnego rodzaju „gra”, w której partnerami są: Bóg i człowiek. Tak pojęta miłość prowadzi do pełnej wolności, nie jest niewolniczym poddaniem się woli Bożej. W jednym z listów biskupa czytamy: *Przede wszystkim winna panować święta swoboda i szczerłość; nie powinno istnieć dla nas żadne prawo przymusu prócz prawa miłości.*

Miłość Boga to fundament i zarazem podstawowy warunek, bez którego nie można budować doskonałości chrześcijańskiej. Według Salezego, to właśnie miłość prowadzi do doskonalenia się w cnotach, a tym samym do rozwoju życia duchowego. Wszystkie sprawy zarówno te duchowe, jak i te zewnętrzne, codziennie winny mieć swe źródło w miłości Boga i do niej się odnosić.

Pokój i radość

Jednym z terminów często używanych w listach św. Franciszka Salezego jest „pokój”. Te cechę duchowości Salezy poleca większości tych, którzy byli poddani jego kierownictwu i zalicza się ją do kolejnych fundamentalnych założeń jego duchowości. Pokój wewnętrzny chrześcijanina jest rezultatem miłości i ufności Bogu. Jest on uposażeniem duszy, które domaga się przetrwać wszystkie przeciwności, tak w życiu zewnętrznym jak i wewnętrznym. W pokoju mieszka Bóg. Salezy wskazuje na Chrystusa „Księcia Pokoju” jako na źródło prawdziwego pokoju wewnętrznego. Sw. Franciszek doradza stanowcze odrzucenie smutku, ponieważ nie przystoi on temu, kto wierzy w Boga radości. Smutek uznawał za rzecz destrukcyjną w duchowości człowieka. To jemu przypisuje się powiedzenie: *Zaiste, smutny święty, to naprawdę smutny święty.*

Łagodność i cierpliwość

Biskup Salezy w swoim nauczaniu odnośnie do tego tematu stwierdza, iż człowiek, żyjąc blisko Boga, osiąga wewnętrzny pokój. Pokój ten wpływa na życie duchowe i jest pomocą w dążeniu do ideału. Oprócz tego, na zewnątrz objawia się słodczy usposobienia względem bliźnich, w cierpliwości i łagodności. Cnoty te są objawem kochania i bycia obdarzonym miłością Bożą.

Pokora

Ta pokora jest u Salezego nieco inaczej pojmowana niż we wcześniejszych nurtach duchowości. Akcentuje raczej czynnik pozytywny w naturze człowieka. Z jednej strony każe uznać, że jest się niedoskonałym, z drugiej zaś wniosek ten nie powinien prowadzić do zniechęcenia. Wręcz przeciwnie: optymistycznie wiedzie do radosnego przyjęcia darów Bożych, a także do radosnego podjęcia pracy nad sobą. We współżyciu z ludźmi pokorne przyjęcie darów Bożych wyrazi się łagodnością, cichością. Salezjańskie pojęcie pokory jest zatem twórcze, pozytywne i bardzo optymistyczne.

Ks. Tadeusz Mierzwa w: *Chrześcijanin świecki a świętość w nauczaniu św. Franciszka Salezego*

KALENDARIUM LITURGICZNE RODZINY SALEZJAŃSKIEJ

15.01 – Bł. Alojzego Variara

Pierwszy salezjanin wyświęcony w Kolumbii. Liczne talenty poświęcił służbie trędowatym. Założył Instytut Córek Najświętszych Serc Jezusa i Maryi. Umarł 1923.

22.01 – Bł. Laury Vicuna

Wychowanka sióstr salezjanek. Młoda dziewczyna, kiedy zorientowała się, że jej matka żyła z mężczyzną w stanie grzechu, ofiarowała siebie samą Bogu za jej nawrócenie. Zmarła w wieku 13 lat nawracając matkę na naukę Kościoła.

24.01 – Św. Franciszka Salezego

Biskup Genewy, szlachetny i wykształcony humanista. Przewodnik duchowy dla chrześcijan różnych stanów ukazywał drogę duchową polegającą na miłości Boga. Z jego metody i mądrości korzystał ks. Bosko obierając go Głównym Patronem dzieła.

30.01 – Bł. Bronisława Markiewicza

Kapłan diecezji przemyskiej, uczeń św. Jana Bosko. Wstąpił do Zgromadzenia Salezjańskiego w 1885 r. Po powrocie do Polski zakłada Zgromadzenie Michaelitów. Poświęcił życie sierotom i zagubionej moralnie młodzieży.

31.01 – Św. Jana Bosko, Ojciec i nauczyciel młodzieży.

Akcja charytatywna w Lublinie

Wspólnota Salezjańska podjęła kolejne zadanie, jakim jest sprzedaż ciast w naszej parafii. Osoby z Centrum Lokalnego dobrowolnie przyniosły upieczone przez siebie ciasto. Celem tej akcji było zasilenie finansowe naszej świetlicy środowiskowej działającej przy naszym kościele Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Lublinie. Również przygotowujemy się do następnej akcji w Styczniu, gdzie chcemy zorganizować Dzień Fantów, w którym zebrane pieniądze, chcemy przeznaczyć na podobny cel i wykupić kilka obiadów miesięcznych dla najuboższych dzieci.

Aleksander Krawczyński